

Yerel Bir Basın Organı Olarak Tarsus Gazetesinin Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Propaganda Faaliyetleri (23 Haziran 1925-22 Mart 1926)¹

Murat Mustafa Öntüğ*

Uşak Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

orcid.org/0000-0003-0243-4091

İbrahim Çetin

Uşak Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

orcid.org/0000-0003-1992-4820

Öz

Basın ve siyasi yönetim birbiri ile etkileşim içinde ve birbirlerine karşı sorumlulukları olan iki kurumdur. Sosyal alanın düzenini sağlayan ve bu alandaki gelişmelere kendi isteği doğrultusunda yön veren yönetim, bu konudaki düşüncelerini halka basın yoluyla bildirmektedir. Aynı zamanda basın da siyasi yönetimi denetleme, halkı bilgilendirme ve eğitime gibi görevler üstlenmiştir. İnsanların içinde yaşadığı dünyayı anlama ve bu yönde düşüncelerini geliştirme istekleri basına olan ilgiyi arttırmıştır. Türk ordusunun kazandığı büyük zaferden sonra, Gazi Mustafa Kemal Paşa liderliğinde başlayan muasır medeniyet seviyesine çıkma hareketinde basının özel bir yeri oldu. Atatürk, halkla temas kurma ve fikirleri iletmede en etkili aracın basın olduğunun farkındaydı. Osmanlı Devleti'nin yıkılıp Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle birlikte Türkiye'de yeni bir siyasi yönetim belirlendi. Yüzyıllardan beri monarşi ile yönetilen Türk Milleti'nin bu yeni yönetimi benimsemesi devletin önemli amaçlarından biri olarak ortaya çıktı. Türkiye'de hem ulusal hem de yerel olarak basılan gazeteler bu yeni yönetim şeklinin ve özelliklerinin halka anlatılmasında önemli görevler üstlendi. Mersin'de basılan Tarsus gazetesi de Cumhuriyet'in ilk yıllarında hükümetin taşradaki önemli bir sözcüsü konumundadır. Gazete idari, yönetim, eğitim, ekonomi gibi alanlarda yaptığı haberlerle önemli bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda yeni yönetimle tanışan halkın sosyal sıkıntılarını da haber yaparak yöneticilerin dikkatini çekmeye çalışmıştır. Yapmış olduğumuz bu çalışmada gazetede yer alan belirli haberler ele alınmış ve gazetenin incelediğimiz tarih aralığındaki yayım politikası ortaya konulmaya çalışılmıştır. Makalenin temel kaynağını Tarsus Gazetesi oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarsus Gazetesi, Sosyal Hayat, Eğitim, Ekonomi, Cumhuriyet.

Propaganda Activities of Tarsus Newspaper as a Local Media Institution during the Early Years of the Republic (23 June 1925-22 March 1926)

Abstract

Press and political governance are two institutions that interact with each other and have responsibilities towards each other. The administration, which maintains the order of the social sphere and directs the developments in this sphere in line with its own will, conveys its opinions on this issue to the public through the press. At the same time, the press has undertaken tasks such as overseeing political governance, informing and educating the public. The desire of people to understand the world they live in and to develop their thoughts in this direction has increased the interest in the press. After the great victory of the Turkish army, the press had a special place in the movement to reach the level of contemporary civilization under the leadership of Gazi Mustafa Kemal Pasha. Atatürk was aware that the most effective means of contacting the public and conveying ideas was the press. Turkey was determined in conjunction with the announcement of a

¹ Bu makale Prof. Dr. M. Murat ÖNTÜĞ'ün danışmanlığında İbrahim ÇETİN tarafından hazırlanan "Türk Basın Tarihinde Tarsus Gazetesi (23 Haziran 1925-22 Mart 1926" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

*Yazışma adresi. Email: muratmustafa.ontug@usak.edu.tr

Gönderilme Tarihi

22.07.2019

Kabul Tarihi

22.07.2019

new political leadership of the Republic of the Ottoman Empire collapsed. The adoption of this new administration by the Turkish Nation, which has been ruled by monarchy for centuries, emerged as one of the important aims of the state. Both national and local newspapers published in Turkey undertook important tasks as described in ring shape and features of this new administration. Tarsus newspaper, which was published in Mersin, was an important spokesperson of the government in the provinces during the first years of the Republic. The newspaper was used as an important propaganda tool with its news in the fields of administration, administration, education and economy. At the same time, he tried to draw the attention of the managers by reporting the social problems of the people who met the new administration. In this study, certain news in the newspaper were discussed and the publication policy of the newspaper in the date range we examined was tried to be put forward. The main source of the article is Tarsus Newspaper.

Keywords: Tarsus Newspaper, Social Life, Education, Economy, Republic

1. Giriş

Geçmişte yaşanan önemli olaylar, büyük savaşlar ve tarihin gidişatına yön vermiş ihtilaller bu gün yaşadığımız toplumsal yaşamın temelini oluşturur. Geçmişte meydana gelen bu olayları belirli bir bakış açısından ele alarak, içinde yaşadığı toplumun sosyo-kültürel, ekonomik, siyasi ve hukuk alanındaki hayatına tesir etme vazifesi ise basına düşer. Toplumsal olayların meydana geldiği ve siyasi atmosferin iyice ısındığı dönemlerde, basın toplumu yönlendirici bir vazife ortaya koyar. Çağdaş toplumlarda basın önemli bir güç olarak kabul edilmekte ve insanlara sadece haber ulaştırmanın yanı sıra meydana gelen olaylarla ilgili toplumda bir bakış açısı meydana getirmektedir. Değişimi kaçınılmaz kılan ve bunu sürekli hale getiren basın evrensel olayların duyurulmasında ve bunun toplumsal manadaki etkisinin ortaya konmasında önemli bir görev üstlenir. Dünyada yaşanan toplumsal olaylar, savaşlar, siyasi vakıalar bir iletişim aracı olarak basın tarafından duyurulmakta ve bunun sonuçları toplumsal bir tesir olarak ortaya çıkmaktadır. “Yazının ve kâğıdın bulunması, matbaanın icadı ile teknik olanaklar açısından kolaylıklar sağlanan basının gerçek anlamda ortaya çıkışı XVII. yüzyılda Avrupa’dadır”², sosyal ve siyasal hayatta meydana gelen gelişmelerin geniş kitleler tarafından anlaşılabilmesi için haberleşme önemli bir konu olmuştur. “Feodal sistemin yıkılışı ve Rönesans, dinde reform hareketleri ve aydınlanma gibi toplumsal olaylar, artık o dönemde haber kavramını önemli bir meta haline getirmiştir”³ bu metanın en önemli aracı ise matbaanın icadıyla birlikte insan hayatına giren gazeteler olmuştur. Özellikle toplumsal düşünceye etki etme gücünün fazla olması sebebiyle gazetelere olan ilgi oldukça artmış ve bu durum siyasi yönetimler tarafından göz ardı edilmemiştir. Avrupa ülkelerinde meydana gelen bu siyasi olaylar bütün dünya ülkeleri üzerinde etki göstererek artık evrensel bir mahiyet kazanmıştır.

Meydana gelen önemli siyasi olayların toplumsal manada tesirlerini ortaya koyan gazeteler Avrupa’da önemli bir ivme kazanmışken Osmanlı Devleti’nde XVII. yüzyılın ilk çeyreğine kadar kendi dilinde basım evine rastlamamaktayız. İbrahim

² Dilşad Yirsutimur, *Zonguldak Basın Tarihi*, (Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2008), s.1.

³ Murat Özgen, *Türkiye’de Basımın Gelişimi ve Sorunları*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2007, s.4.

Müteferrika tarafından 1729'da kurulan ilk Osmanlı matbaası her ne kadar Türk Basın Tarihi açısından önemli sayılsa da Osmanlı'da basın hayatının başlangıcı açısından yeterli değildir. Bunun nedeni eğitim sistemine, toplumsal yapıya ve matbaanın kullanım alanının sınırlı olmasına bağlanabilir⁴. Osmanlı'da ilk gazetecilik faaliyetlerinin Fransızlar tarafından yapıldığı görülmektedir. Osmanlı topraklarında 1908'e kadar 150 civarında Fransızca gazete yayınlanmıştır⁵. Daha sonra 1831 yılında Sultan İkinci Mahmut döneminde basılan Takvim-i Vekayi gazetesi dönemin sıkıntılarını ortaya koymada ve devletin yeniden yapılandırılması konusunda bir araç olarak kullanılmıştır. Bu konuda Sultan İkinci Mahmut'un yayınladığı bir ferman şöyle diyordu: "Gazete konusunun bir düzene konması çoktan beri emelimdi. Ancak zamanı gelmemiş olduğundan susuyordum. İşte şimdi sırası geldi. Bunun din kurallarına ve düzene karşı bir yanı olmadığı gibi, ülkeye pek çok yararı olacağını herkes kabul ediyor"⁶. İstanbul içinde yapılan bu gazetecilik faaliyetlerinin yanında dönemin kudretli Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa bu işin önemini kavrayarak Mısır'da *Vekay-i Mısriyye Gazetesi*'ni çıkarmaya başlamıştır. Mehmet Ali Paşa bu sayede Mısır'da kurmuş olduğu hâkimiyetin geniş kitleler tarafından benimsenmesini amaçlamıştır. 1840 yılında çıkarılmaya başlanan ve Tanzimat döneminin ikinci gazetesi olan *Ceride-i Havadis* ise ülke içinde ve dışında meydana gelen olayları okurlarına aktarmıştır ve Türkiye'de yayımlanmış ilk yarı özel gazetedir⁷. Takvim-i Vekayi'nin resmi, *Ceride-i Havadis*'in ise yarı resmi bir hüviyet taşımasının yanında ilk defa özel teşebbüsle Ağâh Efendi tarafından kurulan *Tercüman-ı Ahval Gazetesi* de Osmanlı'da gazetecilik hayatına girmiştir. Gazete İstanbul'da 22 Ekim 1860-11 Mart 1866 arası yayımlanan Türkiye'nin ilk özel gazetesi olması bakımından önemlidir⁸. Bu gazetenin kuruluşunda Şinasi'nin de yardımları olur ve daha sonra Ağâh Efendi ile yollarını ayıran Şinasi *Tasfir-i Efkâr* gazetesini çıkarır. Gazete dönemin hürriyet hareketlerine destek verir ve yazıların hükümet tarafından tepkiyle karşılanmasıyla Şinasi Avrupa'ya gitmek zorunda kalır.

Birinci Meşrutiyetin ilanı ve Kanuni Esasi'nin 1876 yılında kabulü ile basın üzerindeki baskı azalmış, her tarafı coşkulu bir hava kaplamış, ülke genelinde neşrolunan gazete sayısı önemli ölçüde artmıştır. Fakat bu durum kısa bir süre sonra Osmanlı-Rus harbinin başlaması ve Sultan Abdülhamit'in bu savaşı bahane ederek basın alanındaki serbestiyeti kaldırmasıyla neticelenmiştir. Tanzimat Dönemi'ne genel itibarıyla bakıldığında Osmanlı siyasetinin hareketli olduğu bir dönem olması dışında, basın hayatında faaliyetlerin arttığı bir süreç olmuştur. Bu süreçte zamanla artan gazete ve dergilerle birlikte Osmanlı Devleti içerisinde gündelik hayatta basın giderek etkisini arttırmıştır diyebiliriz.

Osmanlı Devleti'nin son dönemi ve Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren gazeteler özellikle siyaset ve ekonomi haberleri yapmaktaydı. Kurtuluş Savaşı

⁴ Yücel Öztürk, *Bursa Basın Tarihi*, (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2010), s.4.

⁵ Orhan Koloğlu, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006, s.36.

⁶ Hıfzı Topuz, *Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011, s.15.

⁷ Erdoğan Tokmakçoğlu, *Türk Basın Tarihi*, İsim Yayınevi, Ankara, 2011, s.69.

⁸ Tokmakçoğlu, *a.g.e.*, s.213.

yıllarında çıkan gazeteler büyük bir milli sorumluluk üstlenerek halkı bilinçlendiren ve olaylardan haberdar eden bir vazife üstlenmişlerdir. Türk Basını, Türk Milleti için vatanın kutsallığı ve düşmanın başarılı olamayacağı konusunda toplumu bilinçlendirmiştir⁹. Özellikle Milli Mücadele yıllarında, yokluk ve imkânsızlıklarla mücadele verilirken, basın kanalıyla ülkede yapılan işgalin haksızlığı hem ulusal hem de uluslararası çapta anlatılmıştı. Bu bağlamda gazetelerin büyük bir kısmı Milli mücadelenin merkezi Ankara'ya adam ve haber ulaştırma faaliyetlerinde bizzat rol aldılar¹⁰. Basının birleştirici ve eğitici yönüyle, toplumsal beraberlik ortaya çıkmış, ülke içerisinde atılan siyasi adımlarda daha dikkatli davranılmıştır. Gazetelerin, toplum ve yönetim üzerinde göstermiş olduğu bu güç, Milli Mücadele'nin başarıya ulaşmasıyla birlikte toplum tarafından daha fazla saygınlık kazanmıştır. Sonraki süreçte, modern ulus-devlet olma yolunda yapılan yeniliklerin halka anlatılması ve hızla yayılması için gazeteler bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Yerelde çıkan Tarsus Gazetesi de bu doğrultuda hareket etmekteydi.

Araştırmacı Gündüz Artan'a göre; Mersin'de ilk gazete 1877 tarihinde Tarsus'ta doğan Müezzinzâde Mehmet Tahir (Öncü) tarafından basılmıştır. Tarsus'ta bulunan Mıgırdıçyan'ın matbaasını satın alan Öncü, matbaayı genişleterek 1908 yılında Tarsus isimli gazetenin yayımına başlamıştır¹¹. Her ne kadar gazetenin yayım hayatına başlaması 1908 olarak gösterilse de Milli Kütüphane arşivlerinde Tarsus Gazetesi üzerine yaptığımız çalışmalar esnasında 1928 yıllarına ait nüshalarda gazetenin tesis tarihi olarak 1910 yılı görünmektedir¹².

İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra yayım hayatına başlayan Tarsus gazetesinin Milli Kütüphane Dijital Hizmetler Şubesi'ndeki en eski nüshası 1917 yılı olarak görünmektedir. İlgili nüshanın sayı numarası ve basım yılı tam olarak okunmamakla birlikte basım günü ve ayı 15 Teşrin-i Sani Salı olarak görünmektedir. Milli Kütüphane Dijital Hizmetler Şubesi'nde 1917 yılına ait olarak kaydedilen bu nüshaların içeriğini okuduğumuz zaman ise "Yeni Evrak-ı Nakdiyemiz" başlıklı haberde devlet bankasının meydana getireceği yeni Cumhuriyet Varak-ı Nakdiyesi'nin yakın zamanda tedavüle gireceği belirtilir. Bu ifadelerden ilgili nüshaların Cumhuriyet Dönemi'ne ait olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca aynı nüshalara ait "Çırçır Fabrikası" başlıklı bir diğer haberde ise metruk bir çırçır fabrikasının 5 Teşrin-i Sani 1927 yılında müzayedeye verildiği belirtilir¹³. Bu haberden gazetenin 1927 yılına ait olduğu anlaşılmaktadır. Milli Kütüphane Dijital Hizmetler Şubesi'nde 1917 tarihiyle kaydedilen bu gazete nüshalarının tarih kısmına baktığımız zaman ise Osmanlıca rakamlarla 1927 tarihindeki iki rakamının uç kısmı, tahminimizce gazetede meydana gelen bir kırıışmadan dolayı "iki" rakamının ucu kırıışıklığın içinde kalmış ve "bir"

⁹ Haluk Harun Duman, "Türkiye'de Yerel Basın" , *Osmanlı Döneminde Yerel Basın*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2007, s.85.

¹⁰ Orhan Koloğlu, *a.g.e.*, s.117.

¹¹ Mesut Bulut, "Türkiye'de Yerel Basın" , *Mersin'in Yerel Gazete Tarihi*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2007, s.141.

¹² *Tarsus Gazetesi*, S. 482-681, 6 Haziran 1928, Çarşamba, bkz. Ek-1.

¹³ *Tarsus Gazetesi*, 15 Teşrin-i Sani 1927 Salı, bkz. Ek-2.

şeklinde görünüp okunmuştur. Dolayısıyla ilgili nüshalar Milli Kütüphane Dijital Arşivi'ne 1927 yerine 1917 yılı yanlış olarak kaydedilmiştir.

Mersin İlçesinde basılan Tarsus Gazetesi, Cumhuriyet'in ilanından sonra yeni rejimin destekleyicisi mahiyette yazı ve haberler vücuda getirmiş, yeni yönetim sisteminin ve özelliklerinin Tarsus Halkı'na tanıtılmasında önemli görevler üstlenmiştir. Fakat gazetenin Milli Kütüphane Dijital Arşivi'nde ulaşabildiğimiz en eski, yani 1919 tarihli nüshasında yer alan bir habere baktığımız zaman ise Kilikya bölgesi kumandanlığına atanan Fransız komutanın Tarsus'a teşrif buyurduğu, istasyonun Fransız bayraklarıyla tezyin edildiği, jandarmanın ve hükümet görevlilerinin Fransız generali resmi törenle karşıladığı belirtilmektedir¹⁴. Bu haberden gazete yönetiminin Tarsus'un işgal edildiği ilk günlerde işgalci Fransız kuvvetleri aleyhine sert tavır ortaya koymak yerine, göze batmamak ve yayın hayatını devam ettirebilmek için olsa gerek, itidalli haberler yapmayı tercih ettiği düşünülebilir.

Bu çalışmada gazetenin 23 Haziran 1925 ve 22 Mart 1926 tarihleri arasındaki bir kesiti incelenmiştir. Gazete nüshalarını araştırırken öncelikle internet arama motorundan süreli yayınlarla ilgili bir tarama yaptık ve bu tarama sonucunda karşımıza Hasan Duman'ın *İstanbul Kütüphaneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu* isimli çalışması çıktı; fakat bu çalışmada Tarsus Gazetesi ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamadık.¹⁵ Daha sonra Milli Kütüphane Süreli Yayın Arşivi'nde gazete ile ilgili 1708-1 ve 1708-8 aralığında sekiz dosyaya rastladık. Hangi dosya üzerinde çalışacağımız konusunda, Cumhuriyet'in ilanına en yakın sonraki tarihte basılan gazete nüshalarını içeren dosya olmasına dikkat ettik. Böylece Cumhuriyet'in ilanına çok yakın bir tarihte gazete haberlerinde yeni sistemin yansımalarını ortaya koymaya çalıştık. Öncelikle Cumhuriyet'in ilanına en yakın sonraki tarihli 1923 ve 1924 yıllarına ait nüshaları içeren 1708-2 numaralı dosya üzerinde çalışmaya karar verdik, fakat bu dosyadaki nüshalarda dizgi ve basım hatası çok fazlaydı. Bunun üzerine daha okunaklı olması ve daha net bilgilere ulaşabilmek amacıyla 23 Haziran 1925 ve 22 Mart 1926 tarihleri aralığındaki gazete nüshalarını içeren 1708-3 numaralı dosya üzerinde çalışmaya karar verdik¹⁶.

Gazete nüshaları matbu nitelikte Osmanlıcadır; konu başlıklarında ise yer yer Rika yazım tekniği kullanılmaktadır. Sol üst köşesinde mesul müdürünün Mehmet Fuat Bey olduğu ve sayı numarası gibi bilgiler yer almaktadır. Gazetenin orta kısmında büyük puntolarla gazetenin adı yazmakta ve gazete adının altında şimdilik haftada iki defa çıktığını belirten bir ifade yer almaktadır. Sağ üst köşesinde ise sahibinin Mehmet Tahir Bey olduğu, gazetenin adresi ve tarih bilgileri yer almaktadır. Gazetenin kendi haberleri haricinde dışarıdan gelen ilanlara da yer verdiği, bu hususta resmi ve hususi

¹⁴ *Tarsus Gazetesi*, S. 133-48, 5 Kanun-i Evvel 1919, Pazartesi, bkz.Ek-3.

¹⁵ Hasan Duman, *İstanbul Kütüphaneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu 1828-1928*, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi İslam Konferansı Teşkilatı, İstanbul, 1986.

¹⁶ Bu karardan sonra farklı nüshalara da ulaşabilmek amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Mikrofilm Kataloğu Bölümü'ne de gittik; fakat burada ulaştığımız 1923-1928 yıllarına ait gazete nüshalarının Milli Kütüphane nüshalarıyla aynı olduğunu gördük.

ilan bedeli aldığı belirtilir ve gazetede neşredilmeyen evrakın geri verilmeyeceği belirtilir. Ayrıca gazetenin fiyatı senelik yüz nüsha itibarıyla dört yüz, altı aylık beş yüz nüsha itibarıyla iki yüz elli kuruş olarak belirlenmiştir¹⁷.

Yerel bir basın organı olan Tarsus Gazetesi, yayımlandığı bölgenin her türlü gelişimine katkıda bulunmuştur. Bölgede meydana gelen gelişmeler, altyapı faaliyetleri ve yapılan etkinliklerin halka duyurulmasında önemli rol üstlenmiş, ayrıca yeni kurulan Cumhuriyet rejiminin hem önemli bir savunucusu olmuş hem de yeni rejimin ortaya koyduğu gerçeklerin halk nezdinde yer alabilmesi için önemli bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada gazetenin bahsettiğimiz propaganda faaliyetleri farklı başlıklar altında ortaya konularak izah edilmiştir.

2. Siyasal Yönetim Alanında Yapılan Propagandalar

Tarihteki her devlet gibi Osmanlı Devleti de önce doğmuş sonra büyümüş ve vakti gelince siyasi hayattan çekilmiştir. Yıkılan rejim yerine yeni bir rejim inşa etmek gerekiyordu. Mustafa Kemal Atatürk bu yeni rejimin Cumhuriyet olması gerektiğine inanıyordu ve 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet ilan edildi. Cumhuriyet öncelikle tüm vatandaşların eşit olduğu, devlet yönetiminde söz sahibi olduğu, devlet yönetimine katılmalarında eşit haklara sahip olduğu ve bu hakların da yasalarla korunduğunu ifade etmektedir. Cumhuriyet ile Türk toplumunda çağdaşlaşma başlamıştır. Türk halkına verilen değer artmış, halkın her konuda özgür düşüncesi ve anlayışıyla söz sahibi olması amaçlanmıştır.

Atatürk'ün 1925 yılında Bandırma ziyaretini sayfalarına taşıyan Tarsus Gazetesi büyük kurtarıcının Bandırma'da kuvvetli sevinç gösterileri ve bir alkış tufanı içinde karşılandığını belirtmekte, Belediye Reisi ve Atatürk'ün konuşmalarını vermektedir. Atatürk'ün ilgili konuşmasında *"Türk Milleti'ni kendi nefesini bile anlamaktan men eden setler imha edilmiştir, yıkılmıştır ve mütemadiyen imha edilecektir; yıkılacaktır. Herhalde millet tuttuğu yolda süratle şiddetle yürüyecek ve layık olduğu saadet ve selamete kavuşacaktır"*¹⁸, ifadeleri artık eski yönetim şeklinin kalmadığını ve yeni sistemin ise süratle gelişip ilerleyeceğini belirtmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti yeni yönetim şekline çetin mücadeleler vererek, zor şartlar altında, kanlı savaşlardan galip çıkarak erişmiştir. Bu zor mücadele ve savaşların hatırasını her zaman canlı tutmak amacıyla ülkenin çeşitli yerlerine zafer abideleri yapılması kararı alınmış bu doğrultuda; *"İnönü ve Sakarya Muharebelerinde şehit düşen Türk askerlerinin tezkire-i namı için büyük millet meclisi kararıyla müdafaa-i milliye vekâleti tarafından yapılmakta olan (İnönü) ve (Sakarya) abidelerinin inşası ikmal edilmiştir"*¹⁹, şeklindeki haberler gazetede yer almıştır.

Gazetede yer alan başka bir haberde, Mücadele-i Milliye'de gösterdiği faaliyet ve gayretten dolayı Elvanlı Nahiyesi Müdürü Adil Bey, Büyük Millet Meclisince istiklal madalyasıyla taltif edilmiş ve *"Mersin'de makam-ı vilâyetde ravza-i memurin-i*

¹⁷Tarsus Gazetesi, S. 281-480, 20 Teşrin-i Sani 1341, Cuma.

¹⁸Tarsus Gazetesi, S. 273-472, 31 Teşrin-i Evvel 1341, Çarşamba.

¹⁹Tarsus Gazetesi, S. 267-466,15 Eylül 1341, Salı.

mülkiye ile alay kumandanı, encümen-i vilayet azaları huzurunda madalya taltif merasimi yapılmıştır"²⁰, şeklindeki ifadelerle yokluk ve sefalet içinde kazanılan savaşlarda mücadele edenlerin unutulmadığı ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından bu insanların ödüllendirildiği anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet yönetiminin önemli gerçeklerinden birisi de din ve dünya işlerinin birbirinden ayrılması anlamına gelen laiklik anlayışıdır. Hürfikir gazetesine bir beyanatta bulunan dönemin diyanet işleri başkanı Rafet Efendi'nin "Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kabul etmiş olduğu şekli hükümeti esasen kabul edenlerdenim din ve dünya işlerinin ayrılmasından daha tabi hiçbir şey olamaz"²¹ şeklindeki açıklaması Tarsus Gazetesi'nde yer almakta ve devletin yönetim şeklinde laik bir sistemin esas alındığı belirtilmektedir. Ayrıca laik sisteme mani olarak görülen ülke genelindeki tekke ve zaviyelerin kapatılması hususunda kararlar alınmaktadır. Alınan bu kararları Tarsus Gazetesi "Heyet-i vekiliyemizin son musip (isabetli) kararı üzerine tekke ve zaviye set edildi. Herkes bundan son derece memnundur. Fakat henüz bazı Bektaşî türbeleri ile ne olduğu malum olmayan mezarların hala kapatılmadığını görüyor ve işitiyoruz"²², şeklindeki haberle desteklemektedir.

3. İdare ve Hukuk Alanında Yapılan Propagandalar

Uzun ve yıpratıcı savaşlar sonucu Türkiye Cumhuriyeti kurulmuş ve ortada harap halde bulunan şehirler, yerleşim yerleri, yeniden imar edilmesi gereken binalar düzeltilmesi gereken cadde ve sokaklar mevcut idi. Bu konuda, merkezi yönetim yerel yönetimleri Cumhuriyet'in kalkınma politikalarına bir destek olarak görmekteydi. Mersin İli ve Tarsus İlçesi de Cumhuriyet'in ilk yıllarında savaş dönemindeki yıkım ve yokluktan nasibini almış yeniden imar edilmeyi beklemektedir. Bu konuda belediye, yeni rejimin bölgedeki imar ve kalkınma temsilcisi olarak öne çıkmakta ve bu durum Tarsus Gazetesi'nde belirtilmektedir. Gazetede neşrolunan bir haberdeki; "Mersin Belediyesi'nin şehrin bütün ihtiyacı karşılayan bir şehir halini alabilmesi için, çok şayan-ı şükran bir teşebbüsü mevki-i tatbiki vazih etmekte olduğu haber alınmıştır. Sessiz fakat ciddi hatvelerle şirin Mersin'i bir kat daha güzelleştirmek üzere Danimarka'dan bir mütehasıs celp edilerek beş sene zarfında ikmal olmak üzere şehrin lağımlarını inşa, caddelerinde Avrupa şehirlerinde olduğu gibi bulvarlar vücuda getirmek, yeniden belediyeye ait büyük bir otel ile bir tiyatro ve sinema, ayrıca fenni ve sıhhi bir hamam inşa eylemek gibi muazzam bir projenin müzakeresine hararetle devam edilmektedir"²³, ifadeleriyle şehrin gelişmesi ve inkişafında yerel yönetimin önemi ifade edilmiştir.

Gazetede, Tarsus'un kalkınabilmesi için belediye hizmetlerine büyük önem verilmesi ve belediye idari yapısında görev alacak kişilerin işlerinin ehli olması gerektiği üzerinde durulur. Bu durumla ilgili bir haberde; "Tarsus kuvvetli, çok çalışkan genç ve faal bir belediye heyetine muhtaçtır. Adana ve Mersinimize nazaran Tarsus çok geri kalmıştır. Her nereye gidilse her nereye bakılsa bir harabeye tesadüf ediliyor. Her yer ve her şey

²⁰Tarsus Gazetesi, S. 271-470,6 Teşrin-i Evvel 1341, Salı.

²¹Tarsus Gazetesi, S. 255-454,17 Temmuz 1341, Cuma.

²²Tarsus Gazetesi, S. 272-471,9 Teşrin-i Evvel 1341, Cuma.

²³Tarsus Gazetesi, S. 297-498, 19 Şubat 1926, Cuma.

muhtaç-ı himmet bulunuyor. Şehrimizde medeni ve bedi vakit geçirilebilecek müesseselere çok ihtiyaç vardır. Bunları temin edecek şehri yükseltecek halka rehber olacak belediyedir. Belediye intihabatında çok dikkatli bulunmak ve gençliğe burada iyi bir mevki vermek halkımızın menfaat-i iktizasındandır"²⁴, ifadeleri kullanılmakta ve memlekete hizmet yolunda kalifiye elemana olan ihtiyacın önemi vurgulanmaktadır.

Yine Tarsus içindeki kurumlarda istihdam edilecek memurlara ve yetişmiş insana olan ihtiyaç sık sık haber yapılmakta ve üzerine düşen görevi layıkıyla yapmayan kurumlar ise eleştirilmektedir. "Ziraat Bankası" başlıklı bir yazıda bankanın öneminden bahsedilmekte ama bankada çalışacak eleman eksikliğinden yakınılmaktadır²⁵. Belediyeyi Şikâyet başlıklı bir yazıda ise bir vatandaşın lağım kaldırımı yapılmamasından dolayı kışın evini su bastığı belirtiliyor ve belediye reisi göreve davet ediliyor²⁶.

Adli suçlarla ilgili yapılan haberlerde ise cinayet, gasp, hırsızlık gibi suçların faillerinin hemen derdest edildiği belirtilmekte ve devletin güvenlik güçlerinin görevini yerine getirdiği, dolayısıyla halkın devlete olan güven duygusunun kazanıldığı vurgusu yapılmaktadır. Adliye Vekâleti ise ülkenin içinden çıktığı çalkantılardan sonra mevcut sükûnu korumak için gerekli önlemleri almakta ülkenin geneline tamimler göndermektedir. 21 Eylül 1925 Pazartesi tarihinde yer alan tamimde inkılabı ihlal edenlerin takibi, devlet ve hükümet kadrosuna hanel getirecek herhangi bir teşebbüsün cezasız kalmaması, irtica perdesi altında yapılacak entrikalara muhalefet, hapisanelerin teftişi, intizam ve inzibatın inkişafı meseleleri yer almaktadır²⁷.

4. Sosyal Alanda Yapılan Propagandalar

Yeni kurulan Cumhuriyet'in getirdiği önemli yeniliklerden birisi de kılık kıyafet üzerine yapılan değişikliklerdir. Fes, kalpak, külah, takke, sarık gibi başlıkların yanı sıra cübbe, ceket, şalvar, potur, pantolon gibi her çeşit kıyafet, toplumda dış görünüş bakımından karmaşık bir manzara veriyordu.1925 yılında gerçekleştirilen şapka ve kıyafet devrimiyle toplum, çağdaş giyim şekline kavuşmuş, yaşam tarzı bakımından ileri milletlerle birlik ve beraberlik içinde olduğunu göstermiştir. Şapka kanunu Tarsus İlçesi'nde de önemli bir yer bulmuş, şapkaya olan ilgi halk, esnaf ve memur arasında artmıştır. Gazetede, şapkayla ilgili haberlerde şapkaya olan ilginin günden güne arttığı belirtiliyor²⁸. Başka bir haberde ise Tarsus'ta şapka bulunamadığından İstanbul ve sair şehirlere şapka siparişinde bulunulduğu yazıyor²⁹. Kadınlar da kılık ve kıyafet kanununa destek veren önemli bir toplumsal tabaka olarak göze çarpmakta ilk şapka giyen bir öğretmen ile ilgili haber gazetede şu şekilde yer almaktadır: "Mersin'den yazılıyor: Cumhuriyetimizin çok kıymetli yeniliklerinden biri de

²⁴Tarsus Gazetesi, S. 299-500, 26 Şubat 1926, Cuma.

²⁵Tarsus Gazetesi, S. 266-465, 12 Eylül 1341, Pazar.

²⁶Tarsus Gazetesi, S. 278-477, 9 Teşrin-i Sani 1341, Pazartesi.

²⁷Tarsus Gazetesi, S. 268-467, 21 Eylül 1341, Pazartesi.

²⁸Tarsus Gazetesi, S. 270-469, 1 Teşrin-i Evvel 1341, Perşembe.

²⁹ Tarsus Gazetesi, S. 266-465, 13 Eylül 1341, Pazar.

içtimai telebbüste (giyim) yaptığı inkılap olduğu malumdur. Bu inkılabın göze çarpan en harici şapka iksa etmek idi. Mamafih bu hal-i medeni şimdiye kadar genç ve münir cumhuriyetçi arkadaşlarımıza raci kılınmıştır. Türk kadınlığı arasında bu inkılabın ön ayak olacak Mersinimizde henüz bir kadın yoktu. Çok iftiharla haber aldığımızı göre bu yolda dahi ilk sağlam ve kuvvetli adımını bir muallim hanım atmıştır. Mersin Ana Mektebi muallimlerinden Seher Hanım beş günden beri başına pek mükemmel surette yakıştırdığı güzel bir şapka giymektedir. Hanımlarımız arasındaki inkılabın ön ayak olan muallim hanımı tebrik ederiz”³⁰.

Sosyal faaliyetlerde, dönemin önemli bir kurumu olan Mersin Türk Ocağı da yaptığı etkinliklerle öne çıkmaktadır. Mersin Türk Ocağı’nda kurulan musiki şubesi gazetenin 23 Şubat 1926 tarihli nüshasında yer almakta, musiki şubesi azalarının gece geç saatlere kadar çalıştıkları belirtilmekte, terakki yollarında yapılan bu faydalı faaliyetler nedeniyle Türk Ocağı, Tarsus Gazetesi tarafından takdir edilmektedir³¹.

Mersin’de eğitim ve kültür alanındaki faaliyetlere oldukça önem veren Türk Ocakları uçurum adlı bir piyes düzenler ve piyes başlamadan evvel ise Mustafa Kemal Paşa ve İstiklal Marşları söylenir. Piyas ile ilgili takdir ve tenkitlerini dile getiren Tarsus Gazetesi Türk Ocakları’nın sosyal ve kültürel alandaki yaptığı faaliyetlere kayıtsız kalmadığını göstermiştir³². Yine Türk Ocağı’nın umumi mahallerde Türkçe’den başka dil konuşulmaması yönündeki kararını “Mersin Türk Ocağı’nın bu kararı muhitimizde pek ziyade takdir ile karşılanmıştır. Aziz ocağımıza başladığı hayırlı işte muvaffakiyet temenni ederiz”³³ şeklinde haber yapan gazete toplumsal birliğin sağlanması için Türkçe’nin önemine dikkat çekmektedir.

Saltanatın kaldırılmasıyla birlikte yeni bir yönetim şekli olan Cumhuriyet ilan edilmiş ve Cumhuriyet’in kuruluş yıldönümleri büyük bir coşkuyla kutlanmıştır. Cumhuriyet Bayramı adını alan bu kutlamalara devlet memurları, askeri zabitanlar, hükümetten temsilciler, mektep talebeleri katılmış, bağımsızlığın sembolü olan Cumhuriyet, yazılan şiir ve manzumelerle kutlanmıştır. Bu konuyla ilgili yapılan bir haber şöyledir: “Gazi Paşa Mektebi Müdürü İrfan Hanım’ın yazdığı bir manzume son sınıf talebesinden Nazihe Süleyman Hanım tarafından okundu ve şiddetle alkışlandı:

Bu kahraman pak ırkıma yakışır mı bu zat

Yakışır mı zalimlere esir olsun bu millet

Harikalar gösterene layık mıdır hakaret

Doğdu işte artık vadettiği güneş artık nihayet

Yaşa varol Cumhuriyet sana layık bu millet”³⁴ bu dizelerin kalabalık tarafından büyük bir alkış tufanıyla karşılanması dönemin siyasal düşüncesi hakkında ve bu

³⁰Tarsus Gazetesi, S: 274-473,20 Teşrin-i Evvel 1341, Salı.

³¹Tarsus Gazetesi, S: 298-499,23 Şubat 1926, Salı.

³²Tarsus Gazetesi, S: 278-477,9 Teşrin-i Sani 1341, Pazartesi.

³³Tarsus Gazetesi, S: 259-458,4 Ağustos 1341, Salı.

³⁴Tarsus Gazetesi, S. 277-476, 4 Teşrin-i Sani 1341, Çarşamba.

dizeleri haber yapan Tarsus Gazetesi'nin nasıl bir yayın politikası izlediği hususunda önemli bilgiler ortaya koyar.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'ndan başka 24 Temmuz da şehitler günü olarak ilan edilir. Vatanın işgal edildiği günlerde canını ortaya koyan şehitler unutulmaz; *"Vatanımızda binlerce öksüz vardır. Binlerce bakes vardır. Bizden tahsil isteyen bizden yaşamak isteyen hayat isteyen binlerce şehit yavrusu vardır. Biz yardımlarımızı bu daireye ita edelim ve muntazaman tedvir edilmesine himmet ve gayret edelim"*³⁵ şeklindeki haber sosyal yardımlaşma ve dayanışma üzerinde durur ve bağımsızlığın önemli bir unsuru olan şehitlerin çocuklarına yapılacak yardımların bir vefa borcu olduğunu ortaya koyar.

5. Eğitim Alanında Yapılan Propagandalar

Cumhuriyet'in kuruluşunu müteakiben pek çok alanda yenilikler yapılarak, yeni ve modern Türkiye'nin, çeşitli konularda takip edeceği uygulamalar ve temel prensipler belirlenmiştir. Eğitim faaliyetleri de Cumhuriyet'in ilk yıllarında üzerinde önemle durulan bir meseledir. Cumhuriyet kadroları bilmektedir ki, yeni fikirler ve yeni anlayışlar en iyi yeni nesiller tarafından benimsenir. Bu nedenle, inkılabın yeni anlayışa sahip nesiller yetiştirmesi gereklidir ve bu konuda en önemli görev okullara düşmektedir. Beklentiler bu biçimde belirlenince, okullar adeta değişimin kilit noktaları olarak telakki edilmiştir. Cumhuriyet'in yeni nesillerini okullarda yetiştirmek, dolayısıyla okulları değişimin katalizörü olarak görmek, Cumhuriyet'in ilk yıllarında eğitimin temel çizgisini oluşturmuştur. Tarsus Gazetesi'nde *"Maarifimiz"* başlıklı haberde *"Şükranlarla görüyoruz ki halkımız her gün refah ve saadet yollarında biraz daha ilerliyor daha ciddi ve esaslı adımlar atıyor. Halkımız memleketin yükselmesine sebep işlere el birliği ile sarılıyor. Cumhuriyet İdaresi'nin verdiği feyz ve nurdan azami istifade etmeye uğraşılıyor ve muvaffak oluyor. Dün istiklali büyük mücadelesi ile kurtaran millet bu gün ilimde sanatta iktisatta esareti atıyor. Bu sahalarda da büyük mücadeleler ediyor. Elbet bunda muvaffak olacaktır. Türkiye'ye yegâne amel hepimizce malumdur ki maariftir. Maarif nurları her muhite ışık verir feyz saçar. Memleketimiz maarifinin temelini ilk mektepler kuracaktır. Biz buna azami ehemmiyeti vermeli çocuklarımızın tahsil ve terbiyesine itina etmeliyiz"*³⁶ ifadeleri gazetenin ilerleme yolunda eğitimin ve okulların önemli bir müessese olduğunu teyit ettiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Eğitim alanı sadece örgün eğitimle sınırlı kalmaz aynı zamanda gece mektepleri açılarak halkın da bilinçlenmesi sağlanır. Gece mekteplerinin tahsile muhtaç halkı aydınlattığı gazete sayfalarında yerini alır ve bu hizmetten dolayı Maarif Vekâlet'ine teşekkür edilir³⁷.

Eğitim alanında gelişme sağlamak amacıyla, farklı şehirlerdeki öğretmenler başka illere ziyaret gezilerinde bulunurlar ve ziyaret ettikleri şehirde karşılaştıkları eğitim ve öğretim hizmetleri hakkında gözlem yaparlardı. Mersin'e de başka şehirlerden misafir öğretmenler gelir ve bu ziyaret Mersin eğitimcileri tarafından

³⁵Tarsus Gazetesi, S. 256-455, 21 Temmuz 1341, Salı.

³⁶Tarsus Gazetesi, S: 262-461,25 Ağustos 1341, Salı.

³⁷Tarsus Gazetesi, S: 274-473,20 Teşrin-i Evvel 1341, Salı.

büyük bir memnuniyetle karşılanır. Ziyarete katılanlar arasında kadın öğretmenler de vardır ve bu durum gazetede “*Şimdiye kadar kafes ve perde arasında yaşamaya mahkûm edilen kadınlığın bundan sonra şuur ve mefkûre sahibi bir erkek kadar –belki de daha ziyade-hayata iştirak ettikleri gösterilecek ve kadınlığı birçok kuyudatla bağlayan esir eden taassup zincirinin kırıldığını görmekle Türk Kadını’nın bu yeni hayatını memleket namına şükranla kayıt ve işaret edilecektir*” şeklinde yazılır ve kadınların sosyal hayatta en az erkekler kadar yerinin olduğu belirtilir. Ayrıca laikliğin, eğitim hayatındaki önemini belirtmek açısından yapılan başka bir haberde “*Tedrisat ve terbiyenin daha mükemmel ve asri bir şekilde temin edilebilmesi için erkek mekteplerine kadın muallim ve kız mekteplerine erkek muallim tayini suretiyle ilk mektepler heyeti talimiye ve idaresi arasında muhtelit tedrisat kabul ve tatbikinin Mersin İlk Tedrisat Meclisi’nce kabul edildiği haber alınmıştır*”³⁸ ifadeleri kullanılarak laik eğitimin önemine vurgu yapılır.

Dönemin eğitim alanındaki önemli sıkıntılardan birisi de okula olan ihtiyaçtır. Okula olan ihtiyacın yanında öğretmen eksikliği de kendini önemli ölçüde hissettirmektedir. 50 haneyi aşkın Avcılar köyünde okul ve öğretmen olmamasına rağmen 40 haneli Sarı İbrahimli köyünde okul ve öğretmen olduğu belirtilir ve Avcılar Köyü’ne de bir okul yapılması ve öğretmen atanması istenir³⁹. Kısacası gazetede eğitim ile ilgili yapılan haberlerde memleketin ve yeni yönetim sisteminin atisi için eğitimin önemli bir yeri olduğu belirtilir ve eğitim ile ilgili belli başlı sorunlar ortaya konur ayrıca bunların çözümü için gerekli müdahalelerin yapılması istenir.

6. Ekonomi Alanında Yapılan Propagandalar

Tarım sektörü, Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar, ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesinde çok önemli görevler üstlenmiş ve bu görevini günümüze kadar sürdürmüştür. Tarım, sadece kendi sektörünü değil, ürettiği temel ürünler nedeniyle tüm ülkeyi doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda tarıma ve çiftçiye özel ilgi gösterilmiş Cumhuriyet’in ilk yıllarında devlet, köylü ve çiftçi yanlısı bir politika izlemiştir. “*Cumhuriyet hükümeti halkın bütün menfaatini düşünmekte ve yardımlar yapmaktadır. Trabzon piyasasına gelecek olan bu seneki fındık mahsulünün beş yüz bin kantar ve bedeli asgarisinin on milyon liraya geleceği tahmin olunmaktadır*”⁴⁰ diye başlayan Tarsus Gazetesi’ne ait haberde fındık üretiminin önemli bir miktara ulaştığı ve bu üretimin İspanya ve İtalya gibi ülkeleri geride bıraktığı yazılmaktadır.

Ekonominin kalkınması yolunda pamuk da önemli bir tarım ürünü olarak görülmektedir. Edirne’de düzenlenen pamuk konferansında konuşan Ticaret Vekili Ali Cenani Bey’in “*Genç Cumhuriyet’in ticaret ufuklarından yeni ve şaşalı bir güneş doğmaktadır. Bu günün ziyası memleketi kaplayacak, yokluğu ve sefaleti, mahrumiyeti kökünden söküp atarak iktisadi bir inkılap yapacaktır. Bu güneş pamukçuluktur*”⁴¹ sözleri pamuk tarımının, memleketin iktisadi açıdan gelişmesini sağlayacak önemli bir gelir kaynağı olduğu belirtilmektedir.

³⁸Tarsus Gazetesi, S. 274-473, 20 Teşrin-i Evvel 1341, Salı.

³⁹Tarsus Gazetesi, S. 272-471, 9 Teşrin-i Evvel 1341, Cuma.

⁴⁰Tarsus Gazetesi, S. 258-457, 28 Temmuz 1341, Salı.

⁴¹Tarsus Gazetesi, S. 273-472, 14 Teşrin-i Evvel 1341, Çarşamba.

İncelenen dönemde Türkiye’de tarım, ekonominin temel unsuru durumunda olup, ülke nüfusunun beslenmesi ve ekonomik kalkınma bakımından büyük bir potansiyeli mevcut bulunmaktaydı. Bu dönemde Türk köylüsünün elindeki sermaye çok kıt idi. Cumhuriyet’in ilk yıllarında köylünün kredi ihtiyacını karşılayacak örgütlü kredi kurumları henüz gelişmemişti. Tarım kesimine kredi açan en önemli örgütlü kuruluş Ziraat Bankasıydı. Ziraat Bankası köylünün kredi ihtiyacını karşılamakta, tarım için gerekli olan alet, edevat yardımı yapmakta ve tarlasını sürmek için köylüye traktör temin etmektedir. Yapılan bu yardımlar Tarsus Gazetesi’nde memnuniyetle karşılanmakta ve bu durum “Ziraat Bankamızın günden güne tekâmülüne ve halkımıza gösterdiği yardıma büyük sevinçlerle şahit oluyoruz. Bu mali müessesemizin tekâmül ve taliyesi göğüslerimizi kabartıyor”⁴² şeklinde haberleştirilmektedir.

Türk tarım ve ekonomisinde yapılan bu hamleler yabancı devletler tarafından dikkatle izlenmekte ve bu durum İngiltere Konsolosluğu tarafından raporlaştırılmaktadır. Gazetede yer alan söz konusu raporda “İstanbul’da mali idarenin tesisinden beri Türkler her işlerini bizzat görmeye çalıştıklarından ecnebilerin işgal ettiği iktisadi ve ticari makamlar tedricen Türklerin eline geçmektedir. Diğer taraftan Avrupa ve Türkiye beyanında mütekabiliyet yeniden tesis etmeye başladığından Türkiye’ye karşı Avrupalıların alakası artmaktadır. En çok ziraat sahasında faaliyet müşahede edilmektedir”⁴³ şeklinde ifadeler yer almakta ve Türkiye’de ekonomik hamlenin olumlu bir yönde gerçekleştiği görülmektedir. Çiftçisi, amelesi, tüccarı ve hükümet adamları dâhil olmak üzere top yekûn bir ekonomik kalkınma hamlesi başlatılmış, memleketin daha müreffeh bir hale getirilmesi için ortadaki yokluk ve sıkıntılara rağmen çalışılması gerektiği vurgulanmış ve bu amaç doğrultusunda gerekli adımlar atılmıştır.

7. Sonuç

Basın ve gazeteler kamuoyunu yönlendirmede en etkili araçlardır. Türkiye’de basımevlerinin kurulduğu günden beri siyasi iktidarlar basını kontrol altında tutmuş onu kendi çıkarları doğrultusunda kullanmıştır. Kendi denetim ve hizmetleri altındaki basın siyasi iktidarların vazgeçmediği bir iletişim ve propaganda aracı olmuştur. Çalışmamıza konu olan Tarsus Gazetesi de Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren yeni yönetimin Tarsus ve civarındaki propaganda faaliyetlerini yürütmüştür.

Saltanatın kaldırılıp Cumhuriyet’in ilan edilmesiyle birlikte yeni yönetim şeklinin halka anlatılması ve tanıtılması Cumhuriyet hükümetinin önemli görevlerinden biri olmuştur. Bahsettiğimiz bu izah hem yerel hem de ulusal olarak basılan gazeteler ile yapılmaya çalışılmıştır. Türk Milleti’nin, geçmişin setlerini geride bıraktığı, büyük münci olarak gördüğü ve önemli bir siyasi figür olarak ortaya çıkardığı Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde daha müreffeh bir yaşama doğru bir atılım içerisinde olduğu Tarsus Gazetesi tarafından sık sık belirtilmektedir. Bu atılımda, millet kadar idari yönetimin de belirli görevlerinin olduğu belirtilmekte ve bu hususta gazete, gördüğü aksaklıkları haber yapıp bunların giderilmesini

⁴²Tarsus Gazetesi, S. 278-477, 9 Teşrin-i Sani 1341, Pazartesi.

⁴³Tarsus Gazetesi, S. 264-463, 8 Eylül 1341, Salı.

istemektedir. Sessiz ama ciddi adımlarla Mersin'i ve Tarsus'u daha yaşanabilecek yerler haline getirmek, yaşanan aksaklıkları gidermek gazetenin üzerinde durduğu önemli bir meseledir.

Fes, takke, sarık, cübbe giymek yasaklanır, bunun yerine şapka yeni giyim tarzında önemli bir aksam olarak ortaya çıkar ve Tarsus Gazetesi de bu yeni giyim tarzının önemli bir savunucusudur.

Kız okullarına erkek öğretmen erkek okullarına da kadın öğretmen görevlendirilmesi önemli bir adım olarak görülür. Ayrıca yeni giyim tarzına kadınlardan da destek geldiği ve ilk şapka giyen kadının bir öğretmen olduğu vurgulanır. Eğitim Atatürk'ün hedeflediği muasır medeniyet seviyesine ulaşma yolunda önemli bir basamak olarak görülür.

Genç Cumhuriyet'in kendi iktisadi refahı için çok gayretler ortaya koyması gerektiği belirtilir, savaşla kazanılan bağımsızlık mücadelesinin yeterli olmayacağı aynı zaferlerin iktisadi alanda da kazanılması gerektiği vurgulanır. Pamuk ve fındık gibi tarımsal ürünlerin önemine dikkat çekilir ve ekonomik kalkınma için milletin topyekûn bir mücadele içinde olması gerektiği temel yöntem olarak görülür.

Kısacası Mersin basın tarihinde önemli bir yeri olan Tarsus Gazetesi hem Tarsus ve civarındaki gelişmeleri haber yapmış, hem de Cumhuriyet'in ilk yıllarında yeni yönetim sisteminin her yönüyle halk tarafından benimsenmesini amaç edinen bir yayın politikası ortaya koymuştur.

Kaynakça

- Bulut M.(2007). "Mersin'in Yerel Gazete Tarihi" (Editör: Suat GEZGİN).*Türkiye'de Yerel Basın*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Duman Haluk H. (2007). "Osmanlı Döneminde Yerel Basın" (Editör: Suat GEZGİN). *Türkiye'de Yerel Basın*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Duman H.(1986). *İstanbul Kütüphaneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu 1828-1928*. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi İslam Konferansı Teşkilatı.
- Koloğlu O. (2006). *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi* (3. baskı). İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Özgen M. (2007). *Türkiye'de Basının Gelişimi ve Sorunları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Öztürk Y. (2010). *Bursa Basın Tarihi*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Tokmakçioğlu E. (2011). *Türk Basın Tarihi*. İstanbul: İsim Yayınları.
- Topuz H. (2011). *Türk Basın Tarihi* (3. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yırsutimur D. (2008). *Zonguldak Basın Tarihi*. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- 482-681 Sayılı Tarsus Gazetesi, 6 Haziran 1928, Çarşamba.
- 133-48 Sayılı Tarsus Gazetesi, 5 Kanun-i Evvel 1919, Pazartesi.

281-480 Sayılı Tarsus Gazetesi, 20 Teşrin-i Sani 1341, Cuma.

273-472 Sayılı Tarsus Gazetesi, 31 Teşrin-i Evvel 1341, Çarşamba.

267-466 Sayılı Tarsus Gazetesi,15 Eylül 1341, Salı.

271-470 Sayılı Tarsus Gazetesi,6 Teşrin-i Evvel 1341, Salı.

255-454 Sayılı Tarsus Gazetesi,17 Temmuz 1341, Cuma.

272-471 Sayılı Tarsus Gazetesi,9 Teşrin-i Evvel 1341, Cuma.

297-498 Sayılı Tarsus Gazetesi, 19 Şubat 1926, Cuma.

299-500 Sayılı Tarsus Gazetesi, 26 Şubat 1926, Cuma.

266-465 Sayılı Tarsus Gazetesi, 12 Eylül 1341, Pazar.

278-477 Sayılı Tarsus Gazetesi, 9 Teşrin-i Sani 1341, Pazartesi.

268-467 Sayılı Tarsus Gazetesi, 21 Eylül 1341, Pazartesi.

270-469 Sayılı Tarsus Gazetesi, 1 Teşrin-i Evvel 1341, Perşembe.

274-473 Sayılı Tarsus Gazetesi, 20 Teşrin-i Evvel 1341, Salı.

298-499 Sayılı Tarsus Gazetesi, 23 Şubat 1926, Salı.

259-458 Sayılı Tarsus Gazetesi, 4 Ağustos 1341, Salı.

277-476 Sayılı Tarsus Gazetesi, 4 Teşrin-i Sani 1341, Çarşamba

256-455 Sayılı Tarsus Gazetesi, 21 Temmuz 1341, Salı.

262-461 Sayılı Tarsus Gazetesi, 25 Ağustos 1341, Salı.

258-457 Sayılı Tarsus Gazetesi, 28 Temmuz 1341, Salı.

Sayı Numarası okunamayan 15 Teşrin-i Sani 1927 Salı. Tarihli Tarsus Gazetesi.

Milli Kütüphane, Dijital Yayınlar Bölümü, Tarsus Gazetesi, Dosya No: 1708-3.

TBMM Mikrofilm Kataloğu Bölümü.

Ek-1 482-681 Sayılı Tarsus Gazetesi, 6 Haziran, 1928, Çarşamba.

مدیر مسئول : محمد نؤاد

تارسیوس

شبهه بیک هفته ای چقار تورک غز تفسیر

صاحی : هؤذق زاده محمد طاهر

یار تانا

۶ حزران 1928

482 - 681

طیاره

معاونت

اداره عاظمی

سرسین : بیله زلمه - سسندور

مسئول : طرروس نرسینی

تاریخ تاسیس : 1910

آبونه عاظمی

سنگلی بوزغسته اعتباریه

400 خروشدور

آق آبی الی نسخه 225

نسخه 5 خروشدور اولاتلارین

اداره خاده قرالعدریلر

مرسین دیورکر

آق ده ترک قوسنده ،
برده یان برنجیوم ،
بیک کوزلک وار قوسونده ،
تورکیمک بیلدیوم ،
آتلول بکا قار ،
ملکتک هرزدن ،
بیک برمهول کایر ، چقار ،
اخرالکک مرکتیوم ،
دیورلر بلغاری ،
قوتیه ، ازیر ، استانبول ،
اسکیشهر ، آقریه ،
ماردینه ، اوزیر ،
بی نشار بلدیوم ،
قیمتی آریوم ،
دیورکر ، ملاطیه ،
ارغین - واراجیم ،
اول لیده ، قیصریدن ،
سوسامه چنیم وار ،
آتلولر یالاندن ،
بیک برمهول چکچم ،
لیام ده بلدیوم ،
بشدن باشه ، دیکشه جم ،
واپورده قوجمهده ،
ایتیه بارینه جی ،
دها نیجه صلتم وار ،
بیک برچشید قیتم وار ،
سویلیک سز ای قارتو ۱ ،
اکوزکک کاهموقی ۲ ،
انتخارم بکا چوقی ۳ ،
مرسین 26 - 5 - 28

بیان نهدنی

کلیمک نسخه نهمده

طرروس دیورکر

مرسین او جاغانک

حویلی بر انشچی

مرسین تورک اوچاقی هرث
اداره سی اوچاقی طاه بوتان مرصه
ویسنا یاسی اوزوبنه مرصی و
نمونهک ، قولایطی اوجیر اوطلا
وساز شرط صعبی ساز دوت
آبارغان پایدردق اوزره تشبیه
کیریششدر .
پایدردق آبارغانلر ایچون
۱۰۰۰ عددی تام حصه اعتباریه
الیشیر لیرالوق ۲۰۰۰ عددی
بارمشر حصه اعتباریه بکری
بشر لیرالوق آقبونلر اخرج ایدیه .
چکدر .
آقبونلر مدت اطفاصی اون سنه
اولوب هر آقبون ایچون سنسوی
۷/۱۰ قاض وریجی کی اریجه
پایه جی کتیده ده برنجی اکرایه
۲۵۰۰ لیرا اولوق اوزره مرسنه
۵۷۵ لیرا اکرایه توزیع اید .
پچکدر . آقبونلر اخرجی وقبول
شرایطی درنکه مرصی ایدیه چک
دونکیجه قبول و مرکز حمویجه
تصویبند و مرصم قانونیه
اکتایا ایدلرکن سرکه چقارینه قدره
کلیمک نسخه نهمده اوچانک بو
خترلی لیدی حقدده دها مامله هلو .
مات وریجکدی وعدو اوچاقی هرث
قارمسی تقبلرکن دولای تقدیر
ایدوز .

کال موطولوی بک

آذوقا آقریه کیدن بورسه
قومیسری کال موطولوی بک هودت
ایچدر .
قرالتر مجلس میمونانده
پارس : ۴ (آ.آ.) - مجلس
میمونان ۶۱۲ میمونان ۵۶۴ آقخاب
مضبطلرنی تدقیق و تصدیق ایچدر .
هکر میمونلرک مضطلری تحقیقاته
تابع طوتوله چقدر . بونکه برار
مجلس یارن دیوان ریاستی آقخاب
ایده کدر .

غازی حضر تلمر بک استانبولی تشریفاری

غازی خضر تلمر بک
متلارندن مرکب هیث زمرن خصو
سه صباح یایده ازمینه حرکت
ایچتاردر .
بوتون غزتلرده صیقلری بو
کونک شریل مسافره تخصیص اید .
مشاوردر . بیسی استانبول بو
مسافرتدن دوشینی درن عنونیت
و شکراله آکتساب ایتدیگی نرسندن
ترتد درن هروره ترجان اولیورلر .

بر دعوی

مایدک بکری آلمسی کونی
ساعت اون سکرده آلمه دن مرصینه
سفر بیان ۷۱ نوسولو شمشور
قطاری قیبر هوکی قریم جاولنده
اویاننده بولان ایچوجون تپله ش
بو بولرهن درت باشنده کیمک وقتیه
سببت ورمش ایدی .
خبر ایدیتمزه کوره متوقانک
بدری آرایه سی احد جاروش قطار
مکتوبتی ایچین حنا المندی عاظمه
طرروس حکمسته آله دعوی ایقش
و محرمیسی طلب ایدشدر .

تجارت اوطلاری

قوتله می متورانی

1-
تجارت اوطلاری ایکنجه قرالمرسی
صوک اجاعنی آقرده هقد ایتدی
وداغیدی . قوتله میقرانی عقی
ملمه نده اولوقه برار کیننه قوتله
سنگ یتسه عقی مایه نده ورمش
اولوقی قرال حقدده قانی ایشاحک
ورین دتی مایه نده مالان بوقراردن
برجوقلر بیک حکومت طرفندن تصویب
و تطبیق ایدلرکن سوبه یون عزم اقتصاد
و کلیمک سوزلرندن چقار دیتیمز
تیجه به کوره بوسنه قوتله میسنگ
ورمش اولوقی مقراتکده تصویب
و تطبیق ایدلرکن انتظار ایدیلریمز .
بوسنه قوتله میسنگ آقخاب ایقش
اولوقی مقرات مایه نده قوسی نیت
اولمان ایکنجه دوجده اقتصادی
مرکز لرده بولون اوطلاقک الناسی
مسئله سی واردر .
بوقرارده بیک ریاسیت بولدیگی
کی کلیمک تاین ایدجی قولنده
چوقدر .
تجارت اوطلاری بیک ملکت انتصا -
دایتک ترقی و تاملیسی اسرته برجوق
وطاقتی بولوندی هله بوجده بونک
دارانی حدیه بوطاقت ایا ایدیه
مامکده ایدی .
ایضا قبول ایدیلر بو منصفه داخلندکی
برقاج اوطلا بر مرکزده برلشدریلر
وارده نده تمکتیب ایدیلرسه
بوطاقتک دها اساسل سوزلرکده قی
امکان اید ایشلش اولور .
تجارت اوطلاری بیک اک مهم وظیفه
لوندن بریده تجارت خارجه اید
هلاقه دار اولوقی ، ملکک تاجرلری
خارجه طاقتق ، استحصال موادیجه
طاحا اخرجات منطقه لری قیبت ایتک ،
حصول آتیزه خارجه رویتاندا پایلیک
ورواجتی تاین ایتکدر .
شیدیه تصانف و دوشونوم - بوجیه
لری کتیش بر ایکی اولوقی استانتا
ایدجک اولورسوق - ملکک تیزه قاج
اولوق بوطاقتی ایله علاقه دار ایشدر .
ایده هم اخرجات مرکزده مالان
مرسین بونک اوطلا می و پایدنی حقد
متلوی آذوقه کتیریم .

قوتله می متورانی

1-
تجارت اوطلاری ایکنجه قرالمرسی
صوک اجاعنی آقرده هقد ایتدی
وداغیدی . قوتله میقرانی عقی
ملمه نده اولوقه برار کیننه قوتله
سنگ یتسه عقی مایه نده ورمش
اولوقی قرال حقدده قانی ایشاحک
ورین دتی مایه نده مالان بوقراردن
برجوقلر بیک حکومت طرفندن تصویب
و تطبیق ایدلرکن سوبه یون عزم اقتصاد
و کلیمک سوزلرندن چقار دیتیمز
تیجه به کوره بوسنه قوتله میسنگ
ورمش اولوقی مقراتکده تصویب
و تطبیق ایدلرکن انتظار ایدیلریمز .
بوسنه قوتله میسنگ آقخاب ایقش
اولوقی مقرات مایه نده قوسی نیت
اولمان ایکنجه دوجده اقتصادی
مرکز لرده بولون اوطلاقک الناسی
مسئله سی واردر .
بوقرارده بیک ریاسیت بولدیگی
کی کلیمک تاین ایدجی قولنده
چوقدر .
تجارت اوطلاری بیک ملکت انتصا -
دایتک ترقی و تاملیسی اسرته برجوق
وطاقتی بولوندی هله بوجده بونک
دارانی حدیه بوطاقت ایا ایدیه
مامکده ایدی .
ایضا قبول ایدیلر بو منصفه داخلندکی
برقاج اوطلا بر مرکزده برلشدریلر
وارده نده تمکتیب ایدیلرسه
بوطاقتک دها اساسل سوزلرکده قی
امکان اید ایشلش اولور .
تجارت اوطلاری بیک اک مهم وظیفه
لوندن بریده تجارت خارجه اید
هلاقه دار اولوقی ، ملکک تاجرلری
خارجه طاقتق ، استحصال موادیجه
طاحا اخرجات منطقه لری قیبت ایتک ،
حصول آتیزه خارجه رویتاندا پایلیک
ورواجتی تاین ایتکدر .
شیدیه تصانف و دوشونوم - بوجیه
لری کتیش بر ایکی اولوقی استانتا
ایدجک اولورسوق - ملکک تیزه قاج
اولوق بوطاقتی ایله علاقه دار ایشدر .
ایده هم اخرجات مرکزده مالان
مرسین بونک اوطلا می و پایدنی حقد
متلوی آذوقه کتیریم .

Ek-3 133-48 Sayılı Tarsus Gazetesi, 8 Kanun-i Evvel, 1919, Pazartesi.

(بال)

مطبعة و ادارہ مطبوعہ
 طر سوسہ نغرافقاہ فارشوسہ دائرہ خصوصہ
 امور تحریر یہ عالم خصوصیات ایچون ادارہ عامہ
 سراجت اہلیلیہ
 مسکنہ موقایہ بڈیر کول اولتور دج ایہابین
 اوراق اعادہ اولقان
 سنہ لکھ ۲۰۰ آتی ایلی ۱۳۰ غرہ تدیر
 ہفتہ ہر ہفتہ نشر اولتور
 تنظیم ۵ غرہ تدیر

طرسوسہ

صاحب امتیاز ومدیر مسئول
 مؤذن زادہ
محمد ظاہر
 ادارہ عالم خصوصیات ایچون صاحب نامہ
 سراجت اہلیلیہ
 املاک ہر سطر ۵ غرہ تدیر
 شہک اعلات ادارہ مأموری ایہ فرارلشیر پور
 گز کیش لیشہل پوری ۱۰ غرہ تدیر
 لکھنی ۵ غرہ تدیر

نومبر: ۴۸-۱۳۳ ۱۵ دسم الاول ۱۳۳۷ بازار اولتور ۸ کانون اول ۱۳۳۵-۱۹۱۹ طر سوسہ

صواریہ شہر
جنرال غورو
 مستعزات موکوہ منہ کورہ یارین - سالی
 کوئی جنرال غورو آتہ مہرہ شرف ابدہ جکارور
جنرال دوفور
 کلیکا قطمان قوماندانہ تبین اولتور اولجہ
 قازانمہ بیلر دیکر جنرال دوفور ومبئی امرای
 وضابطی حامل تریں خصوص شہر خاک ایکہی
 کوئی ساتر بیچی داور تہہ مرشدین
 آستیسوہہ فرانسز امرای واطباقی
 مامورین روسای حکومت ایہ اشراق ومنتیزان
 ملک طرفدن استقبال ایلیش واسلانیون فرانسز
 باراقاریہ تریں اولتور مرکز ژاندارہہ طاقم
 افرادی طرفدن رسم سلام افا اولتور
 جنرال جناباری حاضر وی منقسم برسیا ایہ
 سلاملاش ووقار تہہ بولان باش آدمیتور اتور
 موسیو برہون جناباری داسمہ تقدیمی افا
 ایہ شدہ منافی جنرال قدرہ رانلقہ حمورہ
 بیان لشکر ایڈرک آریٹلرور
 بر چارک دوام ایڈن ہوسارستدن سکرہ
 ترمز آتہہہ ہوجہا حرکت آیتدہر

تعبیر
 طر سوسہ نغافہ ہندلکنہ موسیو قساروناً
 تبین قلنیش ووطلمستہ باشا شدہر
 موسیو قسارونالک مأموریت سمبندستی تبریک
 وموقیبات نبی ایہلرز

آبونلر سز دن رجا
 شہمدیہ قدر آونہ بڈلاری کوندرہن
 عترم آونلر منک آونہ بڈلاری ادارہ مأمورلی
 نامہ کوندرہلری رجا اولتور

اوجنچی صحیفہ دہ:
 ہفتہ باشندہ

لیلا ولادت حضرت پشیمبری
مولود شریف
 کانون اولک ہفتی جہ کوئی ہوا ڈینا ہنر اندمن حضرت تریںک ہوم ولادت یہ شرفادف اولتور ہندن
 منکور کچھہہ جوامع وساجد شرفہ قدرلر بہ شور ایڈیش وکوندری ایہ شون اہل ایمان
 ہوم میبٹک بخش اینتیک فیض لاجورین برخصوع وختوج استقامتہہ شہر ایہ عبادت وعاتقہ
 اسرار اوقات ایہ مشرورہ جامع اولتورہ سلاہ جہہی شتافہ مولود سوری بلادن اولتور وشو مبارک
 کرک اشروی سادنتہ ثابت ایچون ادبہ خیرہہہ ہوللمشدر
 (طر سوس) ایچہ مسلم و مسلمات فردمشاریتہ ہوم میبٹک حرمتہ حاجت و سلامت داریتہ ہولم
 وسادت نبی ایہر

تراثہ تبیل
استشفاع

ای ہی عزیز الطاف، جودہ
 ای شفیق منبع علم، حکم
 سز ایچون اولدی عمدتک ہو جودہ
 سز ایچوندو، ای ہی اکرم،
 ہونی مشہر، کہ خطاب - لولاک -
 ہا ہی راجعہ روحی فدک،
 سنک آیتک، بالکن حقہ حبیب
 نام بلاکی خدا یاد ایڈیور،
 پایہ ذالکی اسعاد ایڈیور،
 ہو سادت سزہ خاص، سزہ نصیب،
 شافع انس وجنتک، ہو یتر
 رجہ لئلملنک، ہو یتر
 ہی نظیرک، کہ ای نور لزل،
 ہب دلائک سنی نظم ایڈیور،
 انیا، جہسی تکرم ایڈیور،
 بندہ اوقای نکاک طائل امل،
 - سووہ حسنی توبیل ایڈیور
 نام ذینانکی تبیل ایڈیور -
 قلبک کرشہ اہماقندن،
 ہو کہمان عشق، عجب سزودر،
 سزودر، منت، حرمت سزودر،
 روحک قطعہ ہر اقدن،

فصاحب ادبی، ہرآن ..
 راہکے روحی انہم قرآن،
 آہ، او عصیان ایہ، سوہ قرین،
 ہی تسقل ایڈرک کازمین
 اولہم کورہ قرآن، این ..
 بقیش امدادہہ ای فخر کزین!
 بن ایہم قابل عصیان، خطا
 سز سکرہ، منبع الطاف، عطا،
 کجندی ظلمتہہ، شایب آم،
 نادم .. مترق، نالام ..
 آتش عشقک ایہ سوزام ..
 لطف ایت، عفو ایت؟ فی ای سلطان!
 ہانکی بر درگہ، بیلم واریم ..
 سن طورورکن کیمہ بن یلواریم؟
 واردیندہ عشرہ ناچھطور،
 بندہ کی آجہ، حضور کدن دور
 ہونہ ہانسوی، ہو قلب مقور،؟
 اللہ منکم ای بدر بدور،
 دوزخ فہرہ، ایسی آتہ
 بشر آقلا دینی، آغلاہہ!
 نصیر زادہ، س ایسی